

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 332/2014-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. júna 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Jána Lubyho predbežne prerokoval sťažnosť J. K., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a porušenia čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) a čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. b), c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Toš 6/2008 a jeho rozsudkom z 30. marca 2010 a v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 22/2012 a jeho uznesením z 26. marca 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. januára 2014 doručená sťažnosť J. K. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48

ods. 1 a čl. 50 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenia čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) a čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. b), c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Toš 6/2008 a jeho rozsudkom z 30. marca 2010 a v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 22/2012 a jeho uznesením z 26. marca 2013.

Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Špeciálneho súdu v Pezinku (ďalej len „špeciálny súd“) sp. zn. PK 2 Tš 29/2006 z 28. apríla 2008 uznaný za vinného z trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 185a zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení účinnom do 30. júna 2002 (ďalej len „Trestný zákon“) a organizátorstva a pomoci k trestnému činu neodvedenia dane a poistného podľa § 10 ods. 1 písm. a) a c) a § 148 ods. 1 alinea 2, ods. 4 Trestného zákona spolupáchatelstvom podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona. Podľa § 227 zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdom (trestný poriadok) účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný poriadok účinný do 31. decembra 2005“) špeciálny súd sťažovateľovi neuložil trest, pretože po právoplatnosti rozsudku sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 z 3. mája 2006, ktorým mu bol uložený trest odňatia slobody na doživotie, trestné stíhanie v tejto veci zastavil podľa § 231 ods. 1 Trestného poriadku v spojení s § 223 ods. 2 a § 172 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku, keďže trest, ku ktorému môže viesť stíhanie, je celkom bez významu popri treste, ktorý bol obvinenému pre iný čin už uložený. Sťažovateľ však trval na prerokovaní veci, a preto špeciálny súd pokračoval v konaní.

Uznesením sp. zn. 3 Toš 6/2008 z 30. marca 2010 najvyšší súd zamietol odvolanie sťažovateľa. O dovolaní sťažovateľa rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Tdo V 22/2012 z 26. marca 2013 tak, že ho odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku.

Sťažovateľ namieta, že v trestnom konaní došlo k pochybeniam orgánov činných v trestnom konaní a súdu, ktoré vyústili do porušenia jeho základných práv zaručených ústavou a práv zaručených dohovorom. Sťažovateľ uvádza, že ihneď

po zadržaní 7. februára 2002 si zvolil obhajcu J. S..., ktorý mu 12. decembra 2002 vypovedal plnú moc, pretože nebol schopný uhrádzať zálohové platby za výkon obhajoby, a túto skutočnosť oznámil aj Okresnému súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) 13. decembra 2002. Okresný súd ustanovil sťažovateľovi obhajcu opatrením z 22. septembra 2004. Sťažovateľ namieta, že v uvedenom období, keď nemal ustanoveného obhajcu, nemal prístup k účinnej právnej pomoci. Najvyšší súd posúdil tvrdenia sťažovateľa v tejto časti ako nepravdivé, s čím sťažovateľ nesúhlasí a s odvolaním sa na § 36 ods. 2 písm. a) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok účinného od 1. januára 2005 (ďalej len „Trestný poriadok“) namieta, že právna pomoc poskytnutá advokátskou koncipientkou nemôže byť považovaná na účinnú právnu pomoc, navyše keď išlo o koncipientku advokáta, ktorý mu vypovedal plnú moc. Sťažovateľ poukazuje, že v uzneseniach o vznesení obvinenia nebol poučený o povinnej obhajobe.

Sťažovateľ ďalej namieta, že nemal možnosť vypočuť v trestnom konaní svedkov J. Ch. a J. M., ktorých navrhoval a ktorých výpovede považoval za kľúčové pre objasnenie založenia a činnosti spoločnosti J. R. J., spol. s r. o., so sídlom v Žiline, neskôr so sídlom v Bratislave, s činnosťou ktorej je spájaný na základe toho, že pri prehliadke jeho vozidla bola nájdená pečiatka tejto firmy. Špeciálny súd konštatoval na hlavnom pojednávaní, že uvedení svedkovia nemôžu byť vypočutí, pretože zomreli. Sťažovateľ uvádza, že na hlavnom pojednávaní boli prečítané ich výpovede z prípravného konania urobené v čase, keď nemal obhajcu a podľa jeho názoru neobsahovali žiadne tvrdenia, ktoré by preukazovali jeho vinu a motív. Sťažovateľ tvrdí, že po právoplatnosti rozsudku sa dozvedel, že svedok J. Ch. žije, čo vyplýva zo zápisnice o jeho výsluchu z 28. júla 2009 v konaní vedenom pod ČVS: KRP-4/OVK-ZA-2008. Sťažovateľ tiež namieta, že nemal možnosť vypočuť aj ďalších svedkov, ktorých navrhoval, pretože špeciálny súd jeho návrhy zamietol. V konaní sa nemal možnosť vyjadriť ani k 44 kusom písomností zaistených v jeho byte, s ktorých obsahom nebol oboznámený v prípravnom konaní ani na hlavnom pojednávaní.

Sťažovateľ namieta, že v jeho veci rozhodoval špeciálny súd, ktorý nebol nezávislý a nestranný, v súvislosti s čím poukazuje na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08

z 20. mája 2009. Celé trestné konanie bolo ovplyvnené zo strany orgánov činných v trestnom konaní a politickej kampane prostredníctvom prezentácií na tlačových konferenciách, ako aj vyhotovením a odvysielaním relácií „Rozpustení“ a „Rozpustení 2“ v televízii Markíza s cieľom ovplyvniť svedkov. Nahrávku relácie „Rozpustení 2“ navrhla obžaloba vykonať na hlavnom pojednávaní ako jeden z dôkazov. Sťažovateľ tiež poukazuje na to, že J. H., ktorý bol predsedom senátu špeciálneho súdu konajúceho v jeho veci, a J. M., ktorý bol predsedom odvolacieho senátu najvyššieho súdu v jeho veci, sa v novembri 2004, t. j. po podaní obžaloby, zúčastnili relácie „Pod Lampou“, ktorej témou bola trestná činnosť tzv. kyselinárov, kde sa vyjadrovali k tejto veci. Sťažovateľ vzniesol námietky zaujatosti týchto sudcov, ktoré boli zamietnuté.

Sťažovateľ považuje za porušenie svojich práv aj postup špeciálneho súdu, ktorý vylúčil niektoré skutky uvedené v obžalobe na samostatné konania, čím „rozdelil“ obžalobu na tri časti a prerokoval ich v samostatných konaniach; v konaní vedenom pod sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 trestný čin vraždy, v konaní vedenom pod sp. zn. PK 2 Tš 17/2005 trestný čin vraždy a lúpeže a v konaní vedenom pod sp. zn. PK 2 Tš 29/2006 ekonomickú trestnú činnosť a trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny. Sťažovateľ namieta, že týmto postupom bol porušený princíp prezumpcie neviny, pretože *„súdy potom zase moje odsúdenie vo veci tzv. ekonomickej tr. činnosti odôvodnili už existujúcimi rozsudkami vo veciach vrážd... čo by relatívne mohlo byť akceptovateľné, ak by v procese o vraždách súdy neargumentovali mojou vinou vo veci žalovanej ekonomickej tr. činnosti.“*

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby mu ústavný súd ustanovil v konaní právneho zástupcu a aby rozhodol nálezom, že postupom najvyššieho súdu v dovolacom konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 22/2012 a jeho rozhodnutím z 26. marca 2013, ako aj postupom najvyššieho súdu v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 3 Toš 6/2008 a jeho rozhodnutím z 30. marca 2010 boli porušené jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 a 3 a čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) a čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. b), c) a d) dohovoru. V nadväznosti na to žiada, aby ústavný súd zrušil tieto rozhodnutia a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť

ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 50 ods. 2 ústavy každý, proti komu sa vedie trestné konanie, považuje sa za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

a) zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

- b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;
- c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;
- d) vyslúchať alebo dať vyslúchať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe.

1. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa ústavy a práv podľa dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Toš 6/2008 z 30. marca 2010

Podľa judikatúry ústavného súdu v prípadoch, ak sťažovateľ uplatní mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie), avšak najvyšší súd ho následne odmietne ako neprípustný, je lehota na podanie sťažnosti ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (ak je podaná v lehote počítanej vo vzťahu k rozhodnutiu dovolacieho súdu) s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú (napr. vtedy, ak zákon výslovne vylučuje možnosť podania dovolania k rozhodnutiu všeobecného súdu ako celku). V takom prípade nemožno sťažnosť smerujúcu proti právoplatnému rozhodnutiu, ktoré predchádzalo rozhodnutiu dovolacieho súdu, odmietnuť pre jej oneskorenosť (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, III. ÚS 227/2010, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 453/2010).

Uznesenie najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania bolo sťažovateľovi doručené 27. novembra 2013, sťažnosť ústavnému súdu bola podaná 24. januára 2014. Ústavný súd preto konštatuje, že sťažovateľ podal sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu v lehote podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Riadiac sa princípom subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, sa ústavný súd následne zaoberal posúdením, či sťažovateľ mal proti napadnutému rozhodnutiu súdu druhého stupňa k dispozícii účinný opravný prostriedok, teda či mohol predložiť svoje námietky proti rozsudku najvyššieho súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, v rámci dovolacieho konania. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že v konaní o sťažnosti je viazaný princípom subsidiarity a neprináleží mu vyjadrovať sa k tým námietkam, ktorých súdny prieskum patrí do rozhodovacej kompetencie funkčne príslušného všeobecného súdu v rámci mimoriadneho opravného konania. Iný prístup by popieral zmysel a účel mimoriadneho opravného konania ako aj princípov, na ktorých je budovaný systém súdnej ochrany základných práv a slobôd, a znamenal by atrahovanie si právomoci, ktorá pri rešpektovaní princípov súdnej ochrany ústavnosti patrí najvyššiemu súdu.

Sťažovateľ podal dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c), g) a i) Trestného poriadku. Podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak

c) zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu,

g) rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom,

i) rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Vychádzajúc z obsahu dovolania sťažovateľa z 10. septembra 2012, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ odôvodnil svoje dovolanie námietkami, ktoré sú totožné s jeho argumentáciou v podanej sťažnosti, okrem námietky, že v jeho veci rozhodovali sudcovia, ktorí mali byť vylúčení z vykonávania úkonov trestného konania. Táto námietka však mohla

byť predložená ako dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, resp. sťažovateľ mohol a mal vzniesť v trestnom konaní námietku zaujatosti podľa § 31 ods. 4 Trestného poriadku proti tým sudcom, u ktorých boli podľa jeho názoru splnené podmienky na ich vylúčenie z vykonávania úkonov trestného konania podľa § 31 Trestného poriadku. Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že vzniesol námietku zaujatosti sudcu J. H. v konaní vedenom pod sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 a J. M. v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Toš 33/2006, a teda nie v konaniach, ktoré sú napadnuté touto sťažnosťou. Sudca J. M. nebol zákonným sudcom v odvolacom konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 3 Toš 6/2008, ktoré je napadnuté touto sťažnosťou.

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ mal k dispozícii účinný opravný prostriedok (dovolanie) na ochranu svojich práv proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu. Vychádzajúc z obsahu uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 TdoV 22/2012 z 26. marca 2013, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa dovolaním sťažovateľa zaoberal, neodmietol ho ako neprípustné, jeho námietky posúdil, dospel však k záveru, že nespĺňajú žiadny z dôvodov dovolania. Keďže námietky sťažovateľa posudzoval najvyšší súd, ústavný súd dospel k záveru, že nemá právomoc na ich preskúmanie, pretože právomoc na ich posúdenie mal v tomto prípade najvyšší súd.

Ústavný súd preto túto časť sťažnosti odmietol podľa 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

2. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa ústavy a práv podľa dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Tdo V 22/2012 z 26. marca 2013

Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd posúdil arbitrárnym spôsobom tieto jeho námietky predložené v dovolacom konaní:

1. v prípravnom konaní malo byť porušené jeho základné právo na obhajobu tým, že určitú dobu nemal ustanoveného obhajcu, hoci boli splnené podmienky povinnej obhajoby,

2. v konaní nemal možnosť vypočúť svedkov, ktorých výpovede boli podstatné, a nemohol sa vyjadriť k obsahu dôkazov (44 kusov písomností), pretože nebol oboznámený s ich obsahom,

3. v jeho veci rozhodoval špeciálny súd, ktorý nebol nezávislý a nestranný,

4. k porušeniu jeho práv malo dôjsť aj tým, že špeciálny súd vylúčil časti obžaloby na samostatné konanie.

Ústavný súd sa pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti riadil svojou judikatúrou, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

Súčasťou základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces je aj povinnosť všeobecného súdu uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. m. m. III. ÚS 328/05, III. ÚS 116/06).

Vo vzťahu k námietke sťažovateľa o porušení jeho práva na obhajobu najvyšší súd uviedol:

„Po preskúmaní spisu dovolací súd zistil, že jeho (sťažovateľove, pozn.) tvrdenia nie sú pravdivé. Obvinený od začiatku konania aktívne využíval možnosti osobnej i obhajoby prostredníctvom obhajcu. Z obsahu spisu je nesporné, že aj v čase od 13. decembra 2002 do 22. septembra 2004 mal priestor ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kládli za vinu sa vyjadriť, k dôkazom o nich, robiť návrhy, podávať žiadosti a opravné prostriedky, byť na procesných úkonoch osobne i prostredníctvom obhajcu, vypočúvať svedkov, ktorých navrhol sám alebo jeho obhajca a klásť im otázky.

V tomto smere treba poukázať na zápisnicu o výpovedi obvineného J. K. (zo 6. marca, 24. apríla, 5. júna, 21. októbra 2003 a 3. februára 2004), na ktorých sa zúčastňoval J. S. ako jeho obhajca, resp. splnomocnená koncipientka S. Skutočnosť, že išlo o obhajcov, ktorí mu poskytovali právnu pomoc, potvrdzuje zápisnica o výpovedi obvineného J. K. z 21. októbra 2010 (č. l. 105-109, zv. 20), kde je uvedené, že S. požiadala vyšetrovateľa o rozhovor so svojim klientom, obvineným K., bez prítomnosti tretej osoby, ako aj zápisnica z konfrontácie medzi obvineným K. a L. zo 6. novembra 2003 (č. l. 239-245, zv. 22), ktorej obsahom je aj prehlásenie obvineného K. o tom, že trvá na prítomnosti svojho obhajcu J. S. Výsluch bol preto prerušený do 8.40 hod., kedy sa dostavil obhajca a požiadal o rozhovor s klientom K. (trval 10 minút). ... S., resp. jeho koncipientka, sa aktívne zúčastňovali aj na ďalších vyšetrovacích úkonoch, výsluchov a konfrontácii iných obvinených a svedkov (svedkov M. S. z 15. januára 2003, K. Ž. z 23. októbra 2010, konfrontácia K. so Ž. a T. z 5. júna 2003 atď.).

To, že išlo o obhajcu tohto obvineného potvrdzuje aj úradný záznam o preštudovaní vyšetrovacieho spisu v I. z 28. júna 2004, z ktorého vyplýva, že J. S. sa síce dostavil až na záver úkonu, uviedol však, že si spis preštuduje pri obvinenom R. Š. (tiež ho zastupoval) a záznam podpísal ako obhajca obvineného K. (č. l. 251, zv. 47). Nepravdou je i to, že obvinený nevedel podať kvalifikované návrhy sám, lebo z obsahu spisu je zrejmé (č. l. 287, zv. 47), že návrhy na doplnenie dokazovania (okrem obvineného K.) podal aj obhajca J. S., avšak tieto boli zamietnuté.

Podľa čl. 6 Dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo obhajovať sa osobne alebo pomocou obhajcu podľa vlastného výberu. Obhajoba obvineného musí byť

predovšetkým skutočná a účinná (rozsudok ESĽP – Pavlenko proti Grécku z 6. septembra 2007, sťažnosť č. 22021/05, Prehn proti Nemecku z 24. augusta 2010, sťažnosť č. 40451/06, oddiel A, Mayzit proti Rusku z 20. januára 2005, sťažnosť č. 63378/00, § 65). Predmetom úpravy čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru vo vzťahu k právu na obhajobu je efektívna právna pomoc obhajcu, nie jeho samotné ustanovenie. Ustanovenie obhajcu samo o sebe nezaistuje účinnosť jeho pomoci. Ako vyplýva zo spisu, efektívna právna pomoc bola dovolateľovi poskytnutá počas celého trestného konania, vrátane konania prípravného, teda i v čase, kedy tvrdil, že kvalifikovanú právnu pomoc nemal.

Podľa § 371 ods. 3 Tr. por. účinného do 31. augusta 2011 dôvody podľa odseku 1 písm. a) až g) nemožno použiť, ak táto okolnosť bola tomu, kto podáva dovolanie, známa už v pôvodnom konaní a nenamietal ju najneskôr v konaní pred odvolacím súdom. Obvinený K. argumentáciu o neposkytnutí právnej pomoci použil až v dovolaní. Vzhľadom na charakter a závažnosť tejto námietky, dovolací súd bližšie rozviedol okolnosti, pre ktoré by dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. účinného do 31. augusta 2011 naplnený nebol.“

Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľ neuviedol v sťažnosti žiadne skutočnosti, ktoré by mohli spochybniť citované závery najvyššieho súdu. Sťažovateľ poukazuje na § 36 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006, podľa ktorého pri úkonoch trestného konania sa môže dať obhajca zastúpiť advokátskym koncipientom, ak s tým obvinený súhlasí, a to v prípravnom konaní, ak ide o konanie o prečine a zločine s výnimkou obzvlášť závažného zločinu. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že prípravné konanie vo veci sťažovateľa bolo skončené 27. októbra 2004, keď bola podaná obžaloba. Prípravné konanie bolo teda vykonávané podľa Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005, ktorý neobsahoval ustanovenie vylučujúce možnosť zastúpenia advokáta advokátskym koncipientom v konaní o obzvlášť závažnom zločine. Podľa prechodného ustanovenia, a to § 564 Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 trestné stíhanie začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona a úkony v ňom vykonané majú rovnaké účinky ako trestné stíhanie začaté a úkony vykonané podľa tohto zákona. Argumentácia sťažovateľa o porušení jeho práva na obhajobu v súvislosti s tým,

že v prípravnom konaní sa na úkonoch trestného konania vedeného pre obzvlášť závažný zločin zúčastňovala advokátska koncipientka, nie je preto opodstatnená.

Najvyšší súd sa podrobne zaoberal posúdením, či námietka sťažovateľa o porušení jeho práva na obhajobu v súvislosti s povinnou obhajobou by mohla spĺňať dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Na ten účel preskúmal postup a úkony orgánov prípravného konania a konfrontoval námietky sťažovateľa so zisteniami z vyšetrovacieho spisu. Sťažovateľ sa snaží spochybníť tieto zistenia argumentáciou o neúčinnosti obhajoby poskytnutej prostredníctvom advokáta J. S. a jeho advokátskej koncipientky, ktorú však uplatnil až v súvislosti s výsledkom konania, teda až po právoplatnom skončení konania, hoci mal možnosť predniesť svoje námietky v konaní pred súdom prvého stupňa aj v odvolacom konaní, v ktorých vystupoval ako jeho obhajca iný, súdom ustanovený advokát. Na základe uvedeného je ústavný súd toho názoru, že najvyšší súd sa nedopustil formalizmu a reštriktívneho výkladu § 371 ods. 1 a 3 Trestného poriadku v znení účinnom do 31. augusta 2011, naopak, napriek zisteniu, že sťažovateľ uplatnil námietku porušenia práv obhajoby v prípravnom konaní až v dovolaní, preskúmal jej dôvodnosť a svoje rozhodnutie v tejto časti odôvodnil v súlade so zárukami, ktoré sú obsahom práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie. Podľa názoru ústavného súdu je preto napadnuté uznesenie najvyššieho súdu v tejto časti ústavne akceptovateľné.

K námietke týkajúcej sa vykonávania dokazovania najvyšší súd uviedol:

„Nepripustným v dovolacom konaní je aj namietanie nevykonania navrhnutých dôkazov (výsluch svedkov Ch. a M.), pretože ak uplatnenie práva na obhajobu spočíva v navrhovaní dôkazov, zodpovedá mu síce povinnosť orgánov činných v trestnom konaní a súdu zaoberať sa každým dôkazným návrhom a najneskôr pre meritórnym rozhodnutím tomuto návrhu buď vyhovieť alebo ho odmietnuť, resp. rozhodnúť, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú (§ 166 ods. 1, § 216 ods. 1 Tr. por. účinného do 1. januára 2006). nemožno preto úspešne podať dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. účinného do 31. augusta 2011 iba na podklade tohto, že sa návrhu na vykonanie dôkazu nevyhovelo.

Najvyšší súd i v tejto súvislosti preskúmal napadnuté rozhodnutie, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že námietku obvineného o porušení jeho práva na obhajobu zásadným spôsobom, nie je možné akceptovať.

Obvinený poukázal na naplnenie dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. g) a i) Tr. por. účinného do 31. augusta 2011 tým, že rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom a na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia (správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť), avšak tieto žiadnou argumentáciou neodôvodnil. Najvyšší súd preto a vzhľadom na obmedzený revízny princíp, ktorý platí v dovolacom konaní, uplatnené dovolacie dôvody ďalej nepreskúmal.

So zreteľom na to, že v danej veci neboli splnené podmienky dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c), g), i) Tr. por. účinného do 31. augusta 2011, dovolací súd dovolanie obvineného J. K. podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietol.“

Z odôvodnenia rozsudku špeciálneho súdu sp. zn. PK 2 Tš 29/2006 z 28. apríla 2008 vyplýva, že výpovede J. Ch. a J. M. boli na hlavnom pojednávaní prečítané, pretože svedkovia v priebehu trestného stíhania zomreli a bol oboznámený aj obsah 44 kusov písomností zaistených pri domovej prehliadke a prehliadke motorového vozidla u sťažovateľa. Sťažovateľ v odvolaní proti rozsudku špeciálneho súdu poukazoval na to, že nebol na hlavné pojednávanie predvolaný a vypočutý svedok J. M., nenamietal nepredvolanie svedka J. Ch., ktorého úmrtie spochybňoval v dovolaní. Najvyšší súd sa s námietkami sťažovateľa, ktorými sa v odvolaní snažil spochybníť výsledky dokazovania, vysporiadal v rozsudku sp. zn. 3 Toš 6/2008 z 30. marca 2010, na s. 21 takto: „*Neobstojí obhajoba obžalovaných, že žiaden spoluobžalovaný ani väčšina svedkov ich zo spáchania trestnej činnosti neusvedčuje. Všetci obžalovaní v tejto veci spáchanie trestnej činnosti popierajú, čo je ich právo. Napriek tomu sa vo svojich výpovediach vo viacerých prípadoch nevyhli tomu, aby poukázali na to, že spoluobžalovaní sa trestnej činnosti dopustili, resp. že v tomto smere zneužili ich osoby. Čo sa týka svedkov, tak obžalovaní argumentujú výpoveďami svedkov, ktorí neboli do veci zainteresovaní, resp. nemali zrejme ani tušenie o skutočnej činnosti organizácie. Naproti tomu obžalovaní nedôvodne bagatelizujú a spochybňujú výpovede svedkov, ktorí boli do činnosti zainteresovaní a boli*

informovaní aj o ďalšej, podstatne závažnejšej trestnej činnosti niektorých obžalovaných v predchádzajúcich prípadoch, za ktorú už boli právoplatne odsúdení (svedkovia S., Ch., L.).“

Ústavný súd nepovažuje uznesenie najvyššieho súdu ani v tejto časti za arbitrárne alebo zjavne neodôvodnené. Sťažovateľ nesúhlasí s tým, akým spôsobom boli vykonané označené dôkazy na hlavnom pojednávaní, jeho námietky však nijako nespochybňujú, že mal možnosť už počas prípravného konania najneskôr v rámci preštudovania spisov sa s týmito dôkazmi oboznámiť, možnosť vyjadriť sa k nim a namietat' ich obsah mal aj na hlavnom pojednávaní aj v odvolacom konaní. Ústavný súd posúdil preto aj túto námietku ako zjavne neopodstatnenú.

Vo vzťahu k ostávajúcim námietkam (nedostatok nezávislosti špeciálneho súdu a rozdelenie obžaloby) sťažovateľ v dovolaní namietal, že najvyšší súd sa s týmito námietkami, ktoré predložil už v odvolacom konaní, vo svojom rozhodnutí nijako nevysporiadal.

K námietke sťažovateľa, že v jeho veci rozhodoval špeciálny súd, ktorý nebol nezávislý, ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že ani prípadné nedostatočné odôvodnenie rozsudku najvyššieho súdu z 30. marca 2010, a v nadväznosti na to aj nevysporiadanie sa s touto námietkou v uznesení o odmietnutí dovolania z 26. marca 2013, nemá vplyv na ústavnú akceptovateľnosť uznesenia najvyššieho súdu napadnutého v tejto časti sťažnosti, a to vzhľadom na závery ústavného súdu v náleze sp. zn. PL. ÚS 17/08 z 20. mája 2009, v ktorom sa uvádza:

„Vzhľadom na okolnosti daného prípadu, keď zásadné dôvody rozhodnutia ústavného súdu o nesúlade navrhovateľom napadnutých právnych predpisov s ústavou a s označenými medzinárodnými zmluvami sa týkajú kolízie inštitucionálneho vymedzenia a postavenia Špeciálneho súdu v systéme súdov Slovenskej republiky a úpravy postavenia jeho sudcov s ústavnými princípmi, nie je daná priama príčinná súvislosť medzi povahou ústavným súdom zisteného nesúladu napadnutých právnych predpisov v rámci abstraktnej ochrany ústavnosti a obsahom rozhodnutí vydaných Špeciálnym súdom v individuálnych

prípadoch. Právne predpisy, ktorých nesúladi ústavný súd vyslovil v bode 1 výroku tohto nálezu, nepredstavujú hmotnoprávny základ rozsudkov Špeciálneho súdu v jednotlivých trestných veciach v zmysle § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde.

Rozhodnutia Špeciálneho súdu vydané v trestnom konaní nie sú týmto rozhodnutím ústavného súdu dotknuté.“

Argumentácia sťažovateľa odvolávajúca sa na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08 preto nemôže spochybniť zákonnosť a ústavnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu o dovolaní, a teda nie je v príčinnej súvislosti s namietaným porušením jeho práv (obdobne napr. IV. ÚS 361/09), a sťažnosť je vo vzťahu k tejto námietke zjavne neopodstatnená.

Ústavný súd neposúdil ako relevantnú ani námietku týkajúcu sa postupu špeciálneho súdu, ktorý vylúčil časti obžaloby na samostatné konania a v samostatných konaniach o nich rozhodol. Je nepochybné, že takýmto „rozdelením“ veci nestratili jednotlivé skutky vzájomnú súvislosť a nevyhnutne sa to muselo prejaviť aj v priebehu dokazovania. Vychádzajúc z obsahu rozsudku špeciálneho súdu sp. zn. PK 2 Tš 29/2006 z 28. apríla 2008 a rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Toš 6/2008 z 30. marca 2010, ústavný súd konštatuje, že dokazovanie v napadnutom konaní sa týkalo ekonomickej trestnej činnosti a špeciálny súd podrobne odôvodnil, ktoré dôkazy boli v tomto konaní vykonané, ako ich hodnotil, k akým skutkovým záverom dospel na ich základe, aj akými úvahami sa spravoval pri hodnotení, či zistené skutočnosti napĺňajú znaky skutkových podstat žalovaných trestných činov. Vylúčenie veci na samostatné konanie je Trestným poriadkom predpokladaný a upravený postup, ktorý nemá vplyv na rozsah dokazovania v jednotlivých konaniach. Ústavný súd preto nepovažuje ani túto námietku za opodstatnenú.

V okolnostiach danej veci ústavný súd poukazuje na to, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok v rámci trestného konania je spôsobilé privodiť prelomenie zásady nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí, a preto ho možno aplikovať iba v prípadoch, ak to je odôvodnené závažnosťou pochybenia napadnutého rozhodnutia súdu. V tomto smere ústavný súd plne akceptuje, že najvyšší súd ako súd dovolací nie je už

na základe samotného vymedzenia dovolacích dôvodov (§ 371 Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006) predurčený na úplný prieskum rozsudkov nižších súdov činných v rámci trestného konania. Pokiaľ by zákonodarca zamýšľal urobiť z najvyššieho súdu tretí stupeň s plnou jurisdikciou, neustanovil by katalóg dovolacích dôvodov. Už samotné chápanie dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku ospravedlňuje reštriktívny prístup najvyššieho súdu k dovolacím dôvodom. Z uvedených dôvodov vo všeobecnosti platí, že selektívne chápanie dovolania nepredstavuje ani odopretie opravného prostriedku v trestnom konaní podľa čl. 13 dohovoru. Dohovor nežiada, aby bolo zabezpečených viac opravných prostriedkov. Požadovaný jeden opravný prostriedok predstavuje v trestnom súdnom procese Slovenskej republiky inštitút odvolania. Slovenská republika nemusí mať v súvislosti s dohovorom žiadnu tretiu inštanciu trestného súdnictva. Môže ju mať preto (argumentum ad maiori a minus) zriadenú len pre korekcie zákonodarcom určených chýb pri realizovaní trestnej represie (pozri I. ÚS 402/08, IV. ÚS 294/2010).

Na základe uvedených zistení ústavný súd dospel k záveru, že námietky sťažovateľa o porušení jeho základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru postupom najvyššieho súdu v dovolacom konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 22/2012 a jeho uznesením z 26. marca 2013 sú zjavne neopodstatnené. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnymi názormi najvyššieho súdu vyjadrenými v uznesení sp. zn. 1 TdoV 22/2012 z 26. marca 2013 nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právne názory najvyššieho súdu svojimi vlastnými. Ústavný súd nezistil dôvod pre zásah do sféry pôsobnosti najvyššieho súdu (I. ÚS 19/02, I. ÚS 50/04), a preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Ústavný súd preto rozhodol s poukazom na zistené dôvody o odmietnutí sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde v celom rozsahu tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. júna 2014